

Sygn. akt **IA Ca 327/22**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 grudnia 2022 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu I Wydział Cywilny i Własności Intelektualnej

w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Krzysztof Józefowicz

po rozpoznaniu w dniu 22 grudnia 2022 r. w Poznaniu

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa z powództwa (...)

(...)Spółki z. o.o. z siedzibą w G.

przeciwko **Skarbowi Państwa – Prezesowi Sądu Apelacyjnego w Gdańsku**

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 17 stycznia 2022 r. sygn. akt XVIII C 478/21

I. oddala apelację;

II. zasądza od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 120 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym;

Krzysztof Józefowicz

Niniejsze pismo nie wymaga podpisu na podstawie § 100a ust. 1-3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. - Regulamin urzędowania sądów powszechnych jako właściwie zatwierdzone w sądowym systemie teleinformatycznym.

st. sekr. sądowy Ewa Gadomska

Sygn. akt I ACa 327/22

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 13 sierpnia 2020r. złożonym przeciwko Skarbowi Państwa - Prezesowi Sądu Apelacyjnego w Gdańsku, powód (...) B. sp. z o.o. z siedzibą w G. wniósł o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 100 zł wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi od dnia doręczenia pozwu do dnia zapłaty oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, iż w związku wadliwym rozstrzygnięciem Sądu Okręgowego w Gdańsku odnośnie kosztów zastępstwa procesowego w sprawie o sygn. akt. XV C 107/19, poniósł szkodę w kwocie 1.600 zł.

W odpowiedzi na pozew z dnia 12 maja 2021r. pozwany Skarb Państwa - Sąd Apelacyjny w Gdańsku wniósł o doręczenie pozwu Prokuraturii Generalnej RP, jako podmiotowi wyłącznie uprawnionemu do reprezentowania Skarbu Państwa w niniejszej sprawie, a z ostrożności procesowej wniósł o oddalenie powództwa w całości.

W odpowiedzi na pozew z dnia 18 listopada 2021r. Prokuratura Generalna RP wniosła o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej RP zwrotu kosztów zastępstwa według norm przepisanych wraz z odsetkami od zasądzonych kosztów procesu.

Wyrokiem z dnia 17 stycznia 2022r., w sprawie o sygn. akt XVIII C 478/21, Sąd Okręgowy w Poznaniu oddalił powództwo (pkt 1) i zasądził od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 90,00 tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty (pkt 2).

Powyższe rozstrzygnięcie zostało wydane w oparciu o następujące ustalenia:

Przed Sądem Okręgowym w Gdańsku toczyła się sprawa o sygn. XV C 107/19 z powództwa (...) B. sp. z o.o. przeciwko: Skarbowi Państwa – Prezesowi Sądu Apelacyjnego w Gdańsku oraz (...) z siedzibą w W.. Przedmiotem sprawy było roszczenie o zapłatę 75 020,19 zł wraz z roszczeniem odsetkowym od tej kwoty.

Pozew w tej sprawie został pierwotnie złożony do Sądy Rejonowego Gdańsk Północ w Gdańsku, Wydział V Gospodarczy - w dniu 03 grudnia 2018r. (data prezentaty sądowej). W złożonym pozwie określono wartość przedmiotu sporu na kwotę: 75.021,00 zł. Pozew został sporządzony przez profesjonalnego pełnomocnika procesowego, zawierał żądanie wydania nakazy zapłaty w postępowaniu nakazowym oraz składał się z trzech stron. Sprawa została zarejestrowana pod sygn. akt. V GNc 5458/18. Powód w pozwie domagał się:

- orzeczenia nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym, aby Skarb Państwa – Prezes Sądu Apelacyjnego w Gdańsku oraz B. B., zapłacili solidarnie na rzecz powoda kwotę: 75.020,19 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 7 września 2018r. do dnia zapłaty oraz kosztami postępowania, w tym kosztami zastępstwa procesowego zgodnie z oświadczeniem powoda (zgodnie z § 16 Rozporządzenia w sprawie opłat za czynności radców prawnych) w kwocie: 13.284,00 zł - w terminie 14 dni od otrzymania nakazu zapłaty.

Jak wynikało z uzasadnienia pozwu, zakres dochodzonych roszczeń z tytułu kosztów zastępstwa procesowego wynikał z umowy zawartej przez powoda z pełnomocnikiem, zgodnie z którym zapłacił on pełnomocnikowi kwotę: 13.284,00 zł za prowadzenie sprawy, co pełnomocnik powoda potwierdził. Jako podstawę rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów zastępstwa procesowego powód wskazał § 16 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych z dnia 22 października 2015r.

Postanowieniem z dnia 6 grudnia 2018r. w sprawie sygn. akt. V GNc 5458/18, Sąd Rejonowy Gdańsk Północ w Gdańsku, Wydział V Gospodarczy uznał się niewłaściwym rzeczowo i sprawę przekazał zgodnie z właściwością Sądowi Okręgowemu w Gdańsku Wydział IX Gospodarczy – wskazując jako podstawę prawną swojego rozstrzygnięcia art. 17 ust. 4 k.p.c. Po przekazaniu sprawy do Sądu Okręgowego w Gdańsku, Wydział V Gospodarczy sprawie została nadana nowa sygn. akt. XV Nc 434/18.

W dniu 31 grudnia 2018r. (data prezentaty sądowej) pełnomocnik powoda złożył do sprawy jednostronicowe pismo procesowe, w którym dokonał zamiany powództwa wskazując jako stronę pozwaną: (...) z siedzibą w W. w miejsce Bałtyckiej B. B. z siedzibą w G..

Zarządzeniem z dnia 28 stycznia 2019r. Sędzia Referent stwierdził brak podstaw do wydania w sprawie nakazu zapłaty. W związku z tym sprawa została zarejestrowana pod sygn. akt. XV C 107/19.

Po doręczeniu odpis pozwu pozwanym:

- Skarb Państwa – Dyrektor Sądu Apelacyjnego w Poznaniu zastępowany przez Prokuratorię Generalną RP uznał powództwo w całości,

- (...) z siedzibą w W. domagała się oddalenia powództwa i zasądzenia od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania procesowego, przy czym pozwany ten nie kwestionował zasadności roszczenia, a jedynie swoją odpowiedzialność solidarną w przedmiotowym powództwie.

W dniu 27 marca 2019r. (data prezentaty sądowej) strona powodowa złożyła jednostronicowe pismo procesowe stanowiące ustosunkowanie się do pism złożonych przez pozwanych na skutek doręczenia im odpisu pozwu wraz z załącznikami.

Pismem z dnia 6 maja 2019r. powód, w związku z wpłatą dnia 29 kwietnia 2019r. kwoty głównej roszczenia, częściowo cofnął pozew tj. w zakresie żądania głównego co do kwoty: 75.020,19 zł, podtrzymując jednocześnie żądania zasądzenia kosztów zastępstwa procesowego zgodnie z żądaniem oraz odsetek ustawowych zgodnie z żądaniem pozwu.

W dniu 22 lipca 2019r. (data prezentaty sądowej) strona powodowa złożyła jednostronicowe pismo procesowe, w którym pełnomocnik powoda wskazał, że zamiarem powoda było pozwanie Skarbu Państwa Sądu Apelacyjnego w Poznaniu i w zakresie ostatecznego ustalenia brzmienia statio fisci, powód uznaje za prawidłowe również określenie Skarbu Państwa jako Dyrektora Sądu Apelacyjnego w Gdańsku.

Pismem z dnia 4 października 2019r. powód cofnął powództwo w części (co do żądania zapłaty 75.020,19 zł) wobec uiszczenia tejże kwoty przez pozwanego Skarb Państwa, zrzekając się jednocześnie wobec tego pozwanego roszczenia i podtrzymując powództwo jedynie w stosunku do drugiego pozwanego. Cofnięcie powództwa wynikało z zawartej pomiędzy powodem, a Skarbem Państwa – Sądem Apelacyjnym w Gdańsku – ugody pozasądowej z dnia 30 września 2019r.

Postanowieniem z dnia 10 października 2019r. Sąd Okręgowy w Gdańsku, Wydział XV Cywilny w sprawie sygn. akt. XV C 107/19:

1. umorzył postępowanie co do pozwanego Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Gdańsku;
2. umorzył postępowanie co do pozwanego (...) z siedzibą w W. w zakresie żądania głównego to jest co do kwoty 75.020,19 zł.

W dniu 15 listopada 2019r. odbyła się jedna rozprawa wyznaczona w sprawie o sygn. akt. XV C 107/19 na której był obecny pełnomocnik substytucyjny powoda. Rozprawa trwała 30 minut i zakończyła się wydaniem wyroku.

Wyrokiem z dnia 15 listopada 2019 r. wydanym w sprawie o sygn. akt. XV C 107/19 Sąd orzekający :

1. zasądził od pozwanego (...) z siedzibą w W. na rzecz powoda (...) B. Spółki z. o. o. z siedzibą w G. odsetki ustawowe za opóźnienie od kwoty: 75.020,19 zł od dnia 07 września 2018r. do dnia 29 kwietnia 2019r.;
2. zasądził od pozwanego (...) z siedzibą w W. na rzecz powoda (...) B. (...) Spółki z. o. o. z siedzibą w G. kwotę: 9.169,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

W dniu 18 listopada 2019r. (data prezentaty sądowej) strona powodowa złożyła wniosek o sporządzenie uzasadnienia wydanego w sprawie o sygn. akt. XV C 107/19 rozstrzygnięcia Sądu w zakresie postanowienia o kosztach procesu.

Ze sporządzonego w sprawie, na wniosek powoda, uzasadnienia orzeczenia w zakresie pkt 2 wyroku z dnia 15 listopada 2019r. wynikało, że Sąd orzekający merytorycznie uwzględnił koszty poniesione przez powoda w wysokości 9.169,00 zł, na które składały się następujące kwoty:

- a. 3752 zł - z tytułu opłaty od pozwu;

b. 17 zł - z tytułu opłaty od pełnomocnictwa;

c. 5400 zł - tytułem wynagrodzenia profesjonalnego pełnomocnika (§ 2 pkt. 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych Dz. U. 2018, poz. 265).

Sąd Okręgowy w Gdańsku nie przyznał pełnomocnikowi powoda żadanego wynagrodzenia w kwocie 13284 zł, gdyż, jak wskazał w uzasadnieniu swojego orzeczenia, nie był do tego zobligowany. Zdaniem Sądu orzekającego w sprawie wnioski strony zawierający żądanie zasądzenia wynagrodzenia pełnomocnika ponad jednokrotność stawki minimalnej oceniany powinien być według kryteriów określonych w § 15 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. 2018, poz. 265). i to niezależnie czy zawierał oświadczenie o poniesionych kosztach czy też nie.

Kryteria przyznania wynagrodzenia pełnomocnika ponad jednokrotność stawki minimalnej, wyznaczone były przez Sąd zgodnie z brzmieniem § 15 ust. 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Dalej Sąd Okręgowy w Gdańsku ocenił, że nakład pracy pełnomocnika powoda w sprawie o sygn. akt. XV C 107/19 był niewielki i nie uzasadniał wynagrodzenia w wysokości przewyższającej stawkę minimalną. Sprawa nie należała do skomplikowanych oraz jeden z pozwanych solidarnie uznał powództwo, spełnił świadczenie główne i strony zawarły ugodę pozasądową. W sprawie odbył się jeden termin rozprawy. Wartość przedmiotu sporu było niewielka (roszczenie odsetkowe).

Powód złożył zażalenie z dnia 17 lipca 2019 r, na rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zawarte w pkt. 2 wyroku z 15 listopada 2019 r.

Postanowieniem z dnia 29 kwietnia 2020 r. Sąd Apelacyjny w Gdańsku, jako Sąd II instancji oddalił ww. zażalenie (sygn. I ACz 136/20). Powód nie złożył wniosku o uzasadnienie orzeczenia wydanego przez Sąd II instancji.

W oparciu o wyżej ustalony stan faktyczny Sąd Okręgowy wskazał, że powództwo okazało się bezpodstawne i dlatego podlegało oddaleniu.

W niniejszej sprawie dochodzone roszczenia o zapłatę kwoty 100 zł, a wraz z nim roszczenia ubocznego o odsetki za opóźnienie.

Sąd Okręgowy wskazał następnie, że podstawą prawną zgłoszonego żądania był art. 417 § 1 k.c., zgodnie z którym za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa. Przesłankami powodującymi powstanie zobowiązaniowego stosunku odszkodowawczego w świetle powołanego przepisu są zatem:

- 1) niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej;
- 2) szkoda;
- 3) związek przyczynowy pomiędzy bezprawnym działaniem lub zaniechaniem przy wykonywaniu władzy publicznej a zaistniałą szkodą.

Odpowiedzialność Skarbu Państwa za wyrządzenie szkody, której źródłem jest orzeczenie sądowe reguluje art. 417¹ § 2 k.c. stanowiący, że jeżeli szkoda została wyrządzona przez wydanie prawomocnego orzeczenia lub ostatecznej decyzji, jej naprawienia można żądać po stwierdzeniu we właściwym postępowaniu ich niezgodności z prawem, chyba że przepisy odrębne stanowią inaczej. Odnosi się to również do wypadku, gdy prawomocne orzeczenie lub

ostateczna decyzja zostały wydane na podstawie aktu normatywnego niezgodnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą.

Na podstawie zaś art. 424^{1b} k.p.c. można domagać się odszkodowania z tytułu szkody wyrządzonej przez wydanie prawomocnego orzeczenia niezgodnego z prawem od którego skarga nie przysługuje, chyba że strona nie skorzystała z przysługujących jej środków prawnych.

Ciężar wykazania wszystkich przesłanek warunkujących odpowiedzialność odszkodowawczą na podstawie powołanych przepisów spoczywa na powodzie zgodnie z regułą dowodową określoną w art. 6 k.c.

Sąd Okręgowy stwierdził, że analiza przepisów art. 417 § 1 k.c. i art. 424^{1b} k.p.c. prowadzi do wniosku, że przepisy te warunkują powstanie roszczenia odszkodowawczego (i możliwość jego dochodzenia wprost) od wydania i uprawomocnienia się wyroku niezgodnego z prawem.

Sąd Okręgowy dokonał następnie analizy pojęcia niezgodności z prawem z konstytucyjnego punktu widzenia (zwłaszcza art. 77 ust. 1 Konstytucji RP), wskazując, że oznacza ono zaprzeczenie postępowania organu władzy publicznej uwzględniającego nakaz albo zakaz wynikający z normy prawnej. Niezgodność ta musi być przy tym rozumiana ściśle – czyli zgodnie z konstytucyjnym zbiorem źródeł prawa (art. 87 – 94 Konstytucji RP). Ogranicza się zatem jedynie do norm wynikających z ustanowionych aktów prawnych (bez zasad współżycia społecznego czy dobrych obyczajów). Konkludując Sąd Okręgowy stwierdził, że w sytuacji istnienia normy kompetencyjnej organu władzy publicznej, która to połączona jest z wolnością wykonania określonej czynności konwencjonalnej, jakiegokolwiek zachowanie się tegoż organu pozostające w granicach przyznanej wolności (a zatem nieobjęte jakimkolwiek nakazem albo zakazem) nie jest zachowaniem bezprawnym (niezgodnym z prawem).

Dalej Sąd Okręgowy wskazał, że rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. (Dz. U. 2018, poz. 265) reguluje dwie sytuacje przyznawania kosztów zastępstwa procesowego. Pierwsza uregulowana w § 15 dotyczy sytuacji zasądzenia kosztów zastępstwa procesowego w sytuacji braku oświadczenia o wysokości takich kosztów złożonego przez stronę. Z kolei § 16 Rozporządzenia reguluje sytuację kiedy zostało złożone oświadczenie o wysokości poniesionych kosztów zastępstwa procesowego.

Zgodnie z brzmieniem § 16 wniosek o zasądzenie kosztów zastępstwa prawnego może zawierać oświadczenie o wysokości kosztów obciążających stronę z tytułu wynagrodzenia radcy prawnego. W braku takiego oświadczenia, opłatę ustala się w wysokości odpowiadającej stawce minimalnej, chyba że okoliczności określone w § 15 ust. 3 przemawiają za innym jej ustaleniem.

Zdaniem Sądu Okręgowego § 16 nie stanowi *lex specialis* w stosunku do § 15 i nie wyłącza jego stosowania. Świadczy o tym literalne brzmienie obu przepisów. Oba przepisy dotyczą przypadków zastosowania przez Sąd wyższej niż minimalna stawki wynagrodzenia radcy prawnego i co do obu tych przepisów zgodnie z dyspozycją art. 233 § 1 k.p.c. winny być stosowane te same kryteria ściśle określone w § 15 ust. 3.

Sąd Okręgowy zgodził się ze stanowiskiem pozwanego, iż interpretacje przepisów przedstawiona przez powoda prowadziłyby do sytuacji, kiedy bez względu na nakład pracy pełnomocnika, wynagrodzenie zasądzone od strony przeciwnej należałoby w wysokości określonej w umowie zawartej pomiędzy stroną, a takim pełnomocnikiem bez możliwości modyfikacji tej wysokości przez Sądy, co w sposób oczywisty pogarszałoby sytuację strony zobowiązanej do zwrotu kosztów stronie przeciwnej, jednocześnie czyniąc wprowadzone przez ustawodawcę ograniczenia tych kosztów iluzorycznymi. Zauważyć przy tym należy, że § 15 ust. 3 zawiera elementy składające się na normę kompetencyjną. Przy czym norma ta jest połączona z nakazem („ustala się”) zasądzenia kosztów zastępstwa w wysokości wyższej niż minimalna, lecz nie większej niż sześciokrotność, w ściśle określonych tam wypadkach (wymienionych także w części faktycznej uzasadnienia). Wystarczające do powstania normy kompetencyjnej jest przy tym ziszczenie się choć jednego ze zdarzeń o których mowa w pkt. 1 – 4 § 15 ust. 3 rozporządzenia.

W rozpoznawanej sprawie, jak ustalił Sąd Okręgowy w Gdańsku, a następnie Sąd Apelacyjny w Gdańsku, w sprawie o sygn. XV C 107/19 nie wystąpiła żadna okoliczność aktualizująca ww. normę kompetencyjną. Analiza akt sprawy Sądu Okręgowego w Gdańsku w sprawie o sygn. akt XV C 107/19 prowadzi przy tym do wniosku, że nie ma możliwości postawienia innego twierdzenia, jak to które sformułowały sądy apelacji gdańskiej. Kluczowe przy tym jest, że twierdzenie to nie jest efektem oceny czy wnioskowania, a jedynie prawdziwego opisu stanu faktycznego, a tym samym dotyczy okoliczności obiektywnych. Bezsporne wszak jest, że w sprawie XV C 107/19 nie była skomplikowana (zawierała jedynie roszczenie o odsetki od zapłaconego świadczenia, które to nota bene zostało uwzględnione), odbył się zaledwie jeden termin rozprawy, zaś pełnomocnik powoda złożył cztery krótkie pisma procesowe, w tym jedno o merytorycznym charakterze. Również wartość przedmiotu sporu była stosunkowo niska, a materiał sprawy niezbyt obszerny (niecałe II tomy). Nie budzi wątpliwości Sądu Okręgowego, że nakład pracy pełnomocnika powoda nie był w ww. sprawie ponadprzeciętny.

Konkludując Sąd I instancji wskazał, że § 16 ww. rozporządzenia wprowadza jedynie możliwość złożenia oświadczenia o kosztach zastępstwa obciążających stronę wraz z wnioskiem o przyznanie tych kosztów. Złożenie takiego oświadczenia jest niejako alternatywą dla ustalenia wynagrodzenia pełnomocnika w sposób opisany w § 15 ust. 3 aktu wykonawczego. Oznacza to, że pełnomocnik może żądać przyznania podwyższonego wynagrodzenia bądź to na podstawie oświadczenia (§ 16 zd. 1), bądź to na podstawie § 15 ust. 3. Przy czym to okoliczności o których mowa w § 15 ust. 3 rozporządzenia stanowią podstawę od przyznania stronie podwyższonych kosztów zastępstwa (również na podstawie oświadczenia).

W tym stanie rzeczy nie doszło do powstania po stronie Sądów orzekających w sprawie o sygn. akt. XV C 107/19 (Sądu I i II instancji) obowiązku przyznania pełnomocnikowi powoda podwyższonego wynagrodzenia, a zatem nie może być mowy o działaniu tego organu sprzecznym z normą postępowania (niezgodnym z prawem) gdyż nie istniał nakaz takowego zachowania się.

W konsekwencji, nie została spełniona pierwsza z przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej z art. 417 § 1 k.c. tj. niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej, co czyniło zbytecznym rozważania w przedmiocie pozostałych przesłanek. W konsekwencji Sąd Okręgowy oddalił powództwo w całości.

Sąd Okręgowy orzekł o kosztach postępowania na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. i art. 98¹ § 1 k.p.c. oraz art. 99 k.p.c. w zw. z § 2 pkt. 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.

Apelację od powyższego wyroku złożył powód, w całości, zarzucając:

1. Naruszenie art. 227 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie;
2. Naruszenie art. 92 Konstytucji RP poprzez jego nieprawidłowe zastosowanie;
3. Naruszenie § 16 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych z dnia 22 października 2015 r. poprzez jego niezastosowanie;
4. Naruszenie art. 4¹ k.p.c. oraz art. 5 k.c. w zw. z § 16 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych z dnia 22 października 2015r. poprzez ich pominięcie.

W oparciu o wyżej sprecyzowane zarzuty powód wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez zasądzenie zgodnie z żądaniem pozwu, względnie uchylenie zapadłego rozstrzygnięcia i przekazanie sprawy do ponownego rozpatrzenia, a także obciążenie strony pozwanej kosztami postępowania w tym kosztami zastępstwa według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację pozwany wniósł o jej oddalenie i zasądzenie od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym wg norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna.

Sąd Okręgowy na podstawie zebranego w sprawie materiału dowodowego poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne oraz trafnie określił ich prawne konsekwencje. Powyższe ustalenia i ich prawną ocenę Sąd Apelacyjny w pełni podziela i przyjmuje jako własne, uznając zarzuty apelacji za pozbawione uzasadnionych racji.

W niniejszej sprawie Sąd Apelacyjny - opierając się na całokształcie materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie - uznał, że Sąd Okręgowy w sposób prawidłowy ustalił stan faktyczny i ocenił zgromadzony materiał dowodowy. Wobec tego Sąd Apelacyjny ustalenia te w pełni podziela i uznaje, że ocena materiału dowodowego odpowiada warunkom ustanowionym przez prawo procesowe oraz odzwierciedla - przy zastosowaniu wymagań przewidzianych w art. 233 § 1 k.p.c. - tok rozumowania sądu orzekającego.

Na wstępie wskazać należy, że podstawą prawną powództwa były przepisy art. 417⁽¹⁾ § 2 k.c. w zw. z art. 424^(1b) k.p.c., bowiem powód sformułował roszczenie zasądzenia na swoją rzecz od pozwanego odszkodowania w wysokości 100 zł, z tytułu szkody wyrządzonej przez wydanie prawomocnego orzeczenia niezgodnego z prawem. Powód jako niezgodne z prawem wskazywał rozstrzygnięcie o kosztach procesu zawarte w pkt 2 wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 15 listopada 2019 r. w sprawie XV C 107/19, na mocy którego zasądzono od pozwanego (...) z siedzibą w W. na rzecz powoda(...) B. Spółki z. o. o. z siedzibą w G. kwotę: 9.169,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego niniejsze rozważania należy zacząć od wyjaśnienia, że niezgodność z prawem orzeczenia rodząca odpowiedzialność odszkodowawczą Skarbu Państwa musi mieć charakter kwalifikowany, elementarny i oczywisty. Orzeczenie niezgodne z prawem to orzeczenie niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami albo wydane w wyniku szczególnie rażąco błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa, które jest oczywiste i nie wymaga głębszej analizy prawnej. Tylko w takim przypadku orzeczeniu sądu można przypisać cechy bezprawności. Istotą władzy sądowniczej jest orzekanie w warunkach niezawisłości, w sposób bezstronny, zależny nie tylko od obowiązujących ustaw, ale także od wewnętrznego przekonania sędziego oraz jego swobody w ocenie praw i faktów stanowiących przedmiot sporu. Treść orzeczenia, jak wspomniano, zależy również od wyników wykładni, które mogą być różne, w zależności od jej przedmiotu, i przyjętych metod. W związku z tym może istnieć wiele możliwych interpretacji, a sam fakt wykładni z natury rzeczy cechuje subiektywizm (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2022 r., I CNP 67/22).

Podobny pogląd wyraził Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 13 grudnia 2018r. I CNP 24/18, gdzie wskazano, że skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku jest nadzwyczajnym środkiem prawnym pozwalającym na zakwestionowanie orzeczeń, których wydanie stało się źródłem szkody, a które równocześnie pozostają w oczywisty i rażący sposób sprzeczne z prawem. Podstawę uwzględnienia skargi stanowić może wadliwość orzeczenia o zasadniczym i ewidentnym charakterze, nie zaś każdy, nawet marginalny czy wątpliwy, wypadek jego sprzeczności z prawem. Równocześnie, skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku posiada ściśle określony cel - służąc uzyskaniu prejudykatu w rozumieniu art. 417¹ § 2 k.c., niezbędnego do dochodzenia odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa w odrębnym postępowaniu. W odniesieniu do prawomocnych orzeczeń, od których skarga nie przysługuje, odszkodowania z tytułu szkody wyrządzonej przez wydanie prawomocnego orzeczenia niezgodnego z prawem można domagać się bez uprzedniego stwierdzenia niezgodności orzeczenia z prawem w postępowaniu ze skargi, chyba że strona nie skorzystała z przysługujących jej środków prawnych (art. 424^{1b} k.p.c.).

Sąd Apelacyjny dzieląc zaprezentowane wyżej stanowisko Sądu Najwyższego wskazuje zatem, że orzeczenie niezgodne z prawem to orzeczenie niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami albo wydane w wyniku szczególnie rażąco błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa, które jest oczywiste i nie wymaga głębszej analizy prawnej.

Odnosząc się do argumentacji apelującego, wskazać należy, że zasadniczy zarzut powoda zawarty w apelacji związany był z naruszeniem § 16 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych poprzez jego niezastosowanie, w sytuacji, gdy zdaniem powoda koszty zastępstwa procesowego powinny być przyznane w wysokości wynikającej z przedłożonego oświadczenia o wysokości kosztów obciążających stronę.

Podstawą ustalenia wysokości opłaty za czynności radców prawnych jest rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, w którym wprost wskazano, że określa ono stawki minimalne i wysokość opłat za czynności radców prawnych przed organami wymiaru sprawiedliwości (§1). Stawki minimalne wskazane zostały w § 2, zaś wysokość opłat, które stanowią podstawę zasądzenia kosztów zastępstwa prawnego i kosztów określa § 15, gdzie wskazano, że opłaty stanowiące podstawę zasądzania kosztów zastępstwa prawnego ustala się z uwzględnieniem stawek minimalnych określonych w rozdziałach 2-4 (ust.1); opłatę w sprawach niewymagających przeprowadzenia rozprawy ustala się w wysokości równej stawce minimalnej (ust. 2), zaś zgodnie z ust. 3 opłatę w sprawach wymagających przeprowadzenia rozprawy ustala się w wysokości przewyższającej stawkę minimalną, która nie może przekroczyć sześciokrotności tej stawki, ani wartości przedmiotu sprawy, jeśli uzasadnia to:

- 1) niezbędny nakład pracy radcy prawnego, w szczególności poświęcony czas na przygotowanie się do prowadzenia sprawy, liczba stawień w sądzie, w tym na rozprawach i posiedzeniach, czynności podjęte w sprawie, w tym czynności podjęte w celu polubownego rozwiązania sporu, również przed wniesieniem pozwu;
- 2) wartość przedmiotu sprawy;
- 3) wkład pracy radcy prawnego w przyczynienie się do wyjaśnienia okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, jak również do wyjaśnienia i rozstrzygnięcia istotnych zagadnień prawnych budzących wątpliwości w orzecznictwie i doktrynie;
- 4) rodzaj i zawilość sprawy, w szczególności tryb i czas prowadzenia sprawy, obszerność zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego lub biegłych sądowych, dowodu z zeznań świadków, dowodu z dokumentów, o znacznym stopniu skomplikowania i obszerności.

Przepis § 16 ww. rozporządzenia stanowi, że wniosek o zasądzenie kosztów zastępstwa prawnego może zawierać oświadczenie o wysokości kosztów obciążających stronę z tytułu wynagrodzenia radcy prawnego. W braku takiego oświadczenia, opłatę ustala się w wysokości odpowiadającej stawce minimalnej, chyba że okoliczności określone w § 15 ust. 3 przemawiają za innym jej ustaleniem.

Przepis § 16 ww. rozporządzenia przewiduje zatem w zdaniu pierwszym, iż wniosek o zasądzenie kosztów zastępstwa prawnego może zawierać oświadczenie o wysokości kosztów obciążających stronę z tytułu wynagrodzenia radcy prawnego.

Wymaga jednak jednoczesnego uwypuklenia, że zdanie drugie przepisu § 16 ww. rozporządzenia rozumieć należy w ten sposób, iż sąd może określić wysokość kosztów zastępstwa prawnego powyżej stawki minimalnej wtedy, gdy strona złoży wniosek o przyznanie jej zwrotu kosztów procesu w wyższej wysokości, a także uwzględniających wynagrodzenie pełnomocnika obliczone jako wielokrotność stawki minimalnej. A zatem w przypadku pozytywnego żądania strony o podwyższenie opłaty radcowskiej sąd może badać, czy „okoliczności określone w § 15 ust. 3 przemawiają za innym jej ustaleniem”.

Sąd nie jest natomiast władny z własnej inicjatywy ustalić wysokości wynagrodzenia pełnomocnika na poziomie przekraczającym wartość jednokrotnej stawki minimalnej w przypadku braku wniosku bądź zażądania zasądzenia zwrotu kosztów zastępstwa prawnego „w wysokości według norm przepisanych”. Tego rodzaju żądanie w istocie uniemożliwia sądowi przyznanie wynagrodzenia w wysokości wyższej, albowiem byłoby to de facto jednoznaczne z orzekaniem ponad żądanie (art. 321 § 1 k.p.c.). Jeżeli bowiem koszty procesu podlegają zwrotnemu zasądzeniu

na wniosek (art. 98 § 1 k.p.c.), a jednokrotność stawki minimalnej jest punktem wyjścia dla rozstrzygnięcia w tym przedmiocie, to a fortiori wniosek o przyznanie wynagrodzenia wyższego uznany musi zostać za warunek sine qua non takiego orzeczenia (por. argumentację wyrażoną w postanowienie SN z dnia 5 września 2012 r., IV CZ 47/12, LEX nr 1227194, na gruncie badania spisu kosztów). Wniosek taki musi również zostać uzasadniony, a pełnomocnik żądający przyznania mu wynagrodzenia w wysokości przewyższającej stawkę minimalną powinien przytoczyć argumenty przemawiające w jego ocenie za taką potrzebą.

Sąd Apelacyjny – wbrew zarzutom powoda - podziela zatem pogląd Sądu Okręgowego, zgodnie z którym fakt złożenia oświadczenia o wysokości kosztów obciążających stronę z tytułu wynagrodzenia pełnomocnika, nie obliguje sądu do zasądzenia kosztów zastępstwa procesowego w wysokości określonej w tymże oświadczeniu, natomiast sąd powinien ocenić, czy sprawa jest zawiła lub obszerna, a nakład pracy pełnomocnika w związku z występowaniem w przedmiotowej sprawie istotnie uzasadnia zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w wysokości wyższej od stawki minimalnej.

Nie jest zatem tak, jak przedstawia to powód, że sąd orzekający nie ma podstaw do weryfikacji żądania, jeśli strona przedstawia oświadczenie o wysokości kosztów za usługę prawną. Rację ma Sąd I instancji, że § 16 ww. rozporządzenia wprowadza jedynie możliwość złożenia oświadczenia o kosztach zastępstwa obciążających stronę wraz z wnioskiem o przyznanie tych kosztów. Złożenie takiego oświadczenia jest niejako alternatywą dla ustalenia wynagrodzenia pełnomocnika w sposób opisany w § 15 ust. 3 ww. rozporządzenia. Przy czym to okoliczności o których mowa w § 15 ust. 3 cyt. rozporządzenia stanowią podstawę do przyznania stronie podwyższonych kosztów zastępstwa procesowego.

Argumentacja zawarta w apelacji powoda powiela zatem te same zarzuty prezentowane przed Sądem I instancji, jak i w toku postępowania zażaleniowego zainicjowanego zażaleniem powoda na rozstrzygnięcie o kosztach postępowania w sprawie XV C 107/19, toczącego się przed Sądem Apelacyjnym w Gdańsku w sprawie I ACz 136/20. Uzasadnienie apelacji zawiera zatem ponownie subiektywne stanowisko powoda odnośnie do korzystnej dla niego wykładni przepisów § 15 i 16 rozporządzenia w sprawie opłat za czynności radców prawnych, przy czym skarżący wykazuje się niezrozumieniem instytucji przewidzianej w art. 417¹ § 2 k.c. w zw. z art. 424^{1b} k.p.c., a stanowiącej w istocie podstawę prawną powództwa w niniejszej sprawie. Jak już bowiem wskazywano na to obszernie powyżej - o niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia może być mowa jedynie wówczas, gdy orzeczenie, które stanowi źródło szkody pozostaje w sposób oczywisty i rażący sprzeczny z prawem, a zatem jest to wadliwość orzeczenia o zasadniczym i ewidentnym charakterze. Zdaniem Sądu Apelacyjnego – odosobniony pogląd powoda co do wykładni § 16 rozporządzenia w sprawie opłat za czynności radców prawnych, nieoparty choćby poglądami wyrażonymi w doktrynie prawa czy judykaturze, trudno uznać za przesłankę niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia w niniejszej sprawie.

Reasumując wszystkie zarzuty sprecyzowane w apelacji nie były zasadne, a tym samym Sąd II instancji oddalił apelację na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach w postępowaniu apelacyjnym Sąd Apelacyjny rozstrzygnął w pkt 2 wyroku, zasądając od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 120 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym, o czym orzeczono zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik postępowania na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. i art. 108 § 1 k.p.c.

Krzysztof Józefowicz

Niniejsze pismo nie wymaga podpisu na podstawie § 100a ust. 1-3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. - Regulamin urzędowania sądów powszechnych jako właściwie zatwierdzone w sądowym systemie teleinformatycznym.

st. sekr. sądowy Ewa Gadomska